

Vadlīnijas iekļaujošai krīzes komunikācijai ar bērniem

“Šī publikācija ir finansēta no Eiropas Savienības līdzekļiem. Tomēr izteiktie uzskati un viedokļi ir tikai autora(-u) pausti un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības nostāju. Eiropas Savienība un finansējuma piešķirēja iestāde nav atbildīgas par tajos paustās informācijas saturu.”

Baltijas jūras valstu padome (CBSS)
Wollmar Yxkullsgatan 23
118 50 Stokholma
Zviedrija
www.cbss.org

Bibliogrāfiskām atsaucēm šo dokumentu jānorāda šādi:
“Vadlīnijas iekļaujošai krīzes komunikācijai ar bērniem (2024)”

© Baltijas jūras valstu padome (2024)

Visas tiesības aizsargātas. Šajā publikācijā ietvertā informācija vai tās fragmenti, izņemot attēlus un grafiskos elementus, kas nepieder Baltijas jūras valstu padomei (CBSS) un ir attiecīgi identificēti, var tikt reproducēti bez iepriekšējas rakstiskas piekrišanas, ja tiek precīzi norādīta pilna publikācijas atsauce saskaņā ar šeit noteiktajiem citēšanas noteikumiem.

Šī publikācija ir finansēta no Eiropas Savienības līdzekļiem. Tomēr izteiktie uzskati un viedokļi ir tikai autora(-u) pausti un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Savienības nostāju. Eiropas Savienība un finansējuma piešķirēja iestāde nav atbildīgas par tajos paustās informācijas saturu.

“Dalībvalstis nodrošina, ka ikvienam bērnam, kas ir spējīgs formulēt savu viedokli, būtu tiesības brīvi to paust visos jautājumos, kas viņu skar. Turklāt, bērna viedoklim jāpievērš pienācīga uzmanība atbilstoši bērna vecumam un brieduma pakāpei”.

BĒRNU TIESĪBU KONVENCIJA (UNCRC), 12. pants

Satura rādītājs

1.	KOPSAVILKUMS	4
2.	IEVADS	5
3.	KOMUNIKĀCIJAS KAMPAŅAS PLĀNOŠANA	6
3.1.	MĒRĶI	6
3.2.	MĒRĶA GRUPAS SASNIEGŠANA	7
3.3.	PARTNERU IDENTIFICĒŠANA	8
3.4.	ZIŅOJUMI	9
3.5.	RESURSI	9
3.6.	KAMPAŅAS PLĀNOŠANAS DARBU SARAKSTS	10
3.7.	PERSONAS KARTE	11
4.	SAZIŅA AR BĒRNIEM	12
4.1.	SEPTIŅI PAMATPRINCIPI SAZIŅAI AR BĒRNIEM:	12
4.2.	TEKSTU VEIDOŠANA BĒRNU AUDITORIJAI	13
4.3.	PRAKTISKI SAZIŅAS LĪDZEKĻI	15
5.	SARAKSTS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJAS MUGURSOMAS SAGATAVOŠANAI	17
6.	RISKU APZINĀŠANAS SARAKSTS PĀRGĀJIENAM	18
7.	BĒRNU DROŠĪBAS POLITIKA	19
9.	PIELIKUMS – NĀKAMIE SOĻI	20

1. Kopsavilkums

Baltijas jūras valstu padome (BJVP) ir uzsākusi projektu “Secure Kids – Bērnu līdzdalības stiprināšana civilajā aizsardzībā un noturīgas sabiedrības veidošana”, lai uzlabotu gatavību krīzes situācijām un palīdzības sniegšanai, efektīvi iesaistot bērnus. Šajā dokumentā sniegts praktisks ceļvedis saziņai ar bērniem, tostarp stratēģijas, kā sasniegt un iesaistīt bērnus visās BJVP dalībvalstīs. Vadlīnijās ir īpaši uzsvērts tas, cik svarīgi ir ņemt vērā bērnu viedokli civilās aizsardzības pasākumos.

Visās desmit Baltijas jūras valstu padomes dalībvalstīs bērni ir ļoti atšķirīgi. Tie atšķiras valodas, izglītības, kultūras un sociālekonomiskā statusa ziņā. Piemēram, Islandes bērni ir labāk informēti par vulkānu izvirdumiem nekā Dānijā dzīvojošie bērni. Arī sociālekonomiskajiem faktoriem ir būtiska nozīme bērnu piekļuvei informācijai par sagatavotību krīzēm.

Lai komunikācija būtu efektīva, ir svarīgi iesaistīt bērnus komunikācijas rīku izstrādē un pielāgot komunikācijas plānus vietējiem apstākļiem, koncentrējoties uz apdraudējumiem, kas ir raksturīgi konkrētam reģionam. Mērķa grupas dalīšana detalizētākās kategorijās, piemēram, vecuma grupās, palīdz piemērot pasākumus viņu vajadzībām. Neaizsargāto grupu, piemēram, migrantu vai atstumto ģimeņu bērnu, prioritāšu noteikšana nodrošina, ka viņiem tiek pievērsta vajadzīgā uzmanība un tiek veikti viņu vajadzībām atbilstoši komunikācijas pasākumi.

Šo vadlīniju galvenais ieteikums ir iesaistīt bērnus caur praktiskām aktivitātēm, nevis teorētiskiem skaidrojumiem. Spēļu spēlēšana padara mācīšanos patīkamu, kā arī vecāku iesaistīšana ir ļoti svarīga, lai sasniegtu visu ģimeni.

Materiāliem un uzdevumiem jāatspoguļo vietējie apstākļi un apdraudējumi, lai tie būtu saistoši. Problēmu risināšanas uzdevumi veicina kritisko domāšanu, savukārt bērnu pilnvarošana uzņemt atbildību veicina atbildības sajūtu un mudina viņus dalīties ar informāciju savās ģimenēs. Semināru un diskusiju vadīšana ļauj bērniem izteikt savas idejas un bažas, integrējot viņu ieguldījumu komunikācijas stratēģijās.

Rakstiskajos materiālos jāizmanto vienkārša valoda, jāizvairās no žargonvārdiem un saprotami jāizskaidro jēdzieni. Praktiski rīki un vingrinājumi, piemēram, risku apzināšanās pastaigas, ārkārtas gatavības komplektu sagatavošana, ārkārtas situāciju izspēle un labas gribas vēstnieku iesaistīšana, var uzlabot bērnu izpratni un sagatavotību. Semināri par krīzes izpratni var palīdzēt noskaidrot bērnu viedokli un kopīgi izstrādāt stratēģijas.

Visbeidzot, strādājot ar bērniem, ir būtiski ievērot stingru bērnu drošības politiku. BJVP Bērnu drošības kodeksā ir izklāstītas vadlīnijas kā pasargāt bērnus no vardarbības un izmantošanas šo aktivitāšu laikā.

2. Ievads

Ikviens ir vienisprātis par pamatpieņēmumu: Iesaistīsim bērnus! Kā mēs to varam paveikt?

Projektā “Secure kids” Baltijas jūras valstu padome (BJVP) cenšas ne tikai nodrošināt ilgtspējīgu bērnu līdzdalību civilajā aizsardzībā, bet arī ņemt vērā viņu viedokli, vajadzības un idejas, lai sagatavotos krīzēm. (“Krīze” šajā dokumentā attiecas uz dabas katastrofām, piemēram, plūdiem vai ekstremāliem laikapstākļiem, civilām briesmām, piemēram, karu vai rūpnieciskām avārijām. “Krīzes” gadījumā negaidīta notikuma sekas ir tik milzīgas, ka skartie iedzīvotāji nespēj tikt galā ar situāciju bez ārējas palīdzības. Šī definīcija ir piemērojama neatkarīgi no tā vai “skartie iedzīvotāji” ir valsts ar 20 miljoniem iedzīvotāju, vai trīs cilvēku ģimene).

Šis dokuments ir praktisks ceļvedis komunikācijas speciālistiem. Tajā sniegti norādījumi kā sasniegt bērnus un kā sazināties ar viņiem. Dokumentā ir arī iekļauti veiksmīgu pasākumu piemēri no Baltijas jūras valstīm.

Bērni nav viendabīga mērķa grupa. Valoda, izglītības sistēma, kultūra, kā arī dabas katastrofu regularitāte visās valstīs ir atšķirīga. Piemēram, Islandē, kur vulkānu izvirdumi ir nenovēršams apdraudējums, bērni ir daudz labāk pazīstami ar šādiem katastrofu veidiem nekā, piemēram, Latvijā.

Turklāt, pat ja visas BJVP valstis ir attīstītas un industrializētas valstis, bērnu sociālais un ekonomiskais stāvoklis katrā valstī var ievērojami atšķirties. Salīdzinoši turīgus un izglītotus bērnus ir vieglāk sasniegt, jo tie apmeklē skolu, parasti piedalās sabiedriskās aktivitātēs un spēj veltīt zināmu uzmanību informācijai par gatavību katastrofām. Daudz grūtāk ir sasniegt, piemēram, bērnus no migrantu ģimenēm arī, iespējams, “nelegālos” imigrantus vai citas atstumtās grupas. Citiem vārdiem sakot: Somijas ziemeļos sasniegt bērnu, kurš ir bezpajumtnieks vai migrantu ģimeni bez dokumentiem, ir pavisam kas cits, nekā sasniegt bērnu no turīgas ģimenes, kas dzīvo Kopenhāgenas priekšpilsētā.

“Izglītot izglītotu cilvēku ir viegli.”

Maj Brzozowska, sociologs,
Poznaņas universitāte

Izstrādājot komunikācijas idejas, iesaistiet mērķa grupu. Sasniegt bērnus nozīmē runāt ar bērniem. Tiem, kuri mēģina izstrādāt krīzes komunikācijas rīkus jauniešiem, mēs iesakām: iesaistiet savu mērķa grupu darbā. Pajautājiet viņiem. Iesaistiet viņus procesā.

3. Komunikācijas kampaņas plānošana

Katrs komunikācijas plāns ir unikāls un tas ir jāpielāgo vietējiem apstākļiem. Pirms izstrādāt individuālus komunikācijas instrumentus, ir lietderīgi formulēt trīs pamatdomas:

Mērķis: Ko es vēlos sasniegt?

Mērķa grupa: Kādu grupu es vēlos sasniegt?

Vēstījums: Ko es vēlos, lai mana mērķa grupa saprot?

Piemēram, tas varētu izskatīties šādi:

Mērķis: Izglītot visus Rīgā dzīvojošos bērnus vecumā no 6 līdz 18 gadiem par gatavību krīzes situācijām.

Mērķa grupa: Visi Rīgā dzīvojošie bērni vecumā no 6 līdz 18 gadiem

Vēstījums: “Ja tu zini, ko darīt krīzes situācijā, tu vari glābt savu un citu cilvēku dzīvību.”

3.1. Mērķi

Izvirziet SMART (**S** – specifisks; **M** – izmērāms; **A** – sasniedzams; **R** – atbilstošs; **T** - savlaicīgs) mērķus savai kampaņai:

Formulējot savus mērķus, esiet konkrēti. Ko tieši vēlaties sasniegt? Jo konkrētāk, jo vieglāk būs noteikt rīkus un instrumentus mērķa sasniegšanai.

Izmērāms

Nodrošiniat iespēju izmērīt jūsu panākumus. Piemēram: “Tuvāko 12 mēnešu laikā apmācīt 1 000 Somijas bērnus katastrofu sagatavotībai.”

Sasniedzams

Neuzstādiat pārāk augstus mērķus. Mērķiem ir jābūt reālistiskiem.

Atbilstošs

Izvirziet mērķus, kas ir atbilstoši tam, ko vēlaties sasniegt.

Savlaicīgs

Nosakiet laiku, kad jūsu kampaņa sāksies un kad tā tiks novērtēta.

Mūsu Rīgas piemērā SMART mērķis izskatītos šādi:

“Izglītot visus Rīgā dzīvojošos bērnu vecumā no 6 līdz 18 gadiem par gatavību krīzes situācijām tuvāko piecu gadu laikā”

3.2. Mērķa grupas sasniegšana

Ir svarīgi izstrādāt plānu, kas ir pielāgots jūsu mērķa grupas vajadzībām. Koncentrējieties uz vietējiem apdraudējumiem un riskiem, kas ir aktuāli jūsu iedzīvotājiem.

Vissvarīgākais solis ir noteikt konkrētu mērķa grupu, ko gribat sasniegt.

“Visi Rīgas bērni vecumā no 6 līdz 18 gadiem” ir pārāk plaša mērķa grupa. Ir lietderīgi mērķa grupu sadalīt mazākās grupās:

- a) Visi Rīgas skolēni vecumā no 6 līdz 12 gadiem
- b) Visi Rīgas skolēni vecumā no 13 līdz 18 gadiem
- c) Visi Rīgas bērni, kuri neapmeklē skolu
- d) Visi Rīgas bērni, kuri nerunā latviski.
- e) ...

Mazaizsargātība ir saistīta ar sociāli ekonomisko stāvokli. Mazaizsargātās iedzīvotāju grupas ir mazāk aizsargātas pret krīzēm. Tas attiecas arī uz tiem bērniem, kuri nāk no ģimenēm ar zemiem ienākumiem vai ģimenēm ar zemāku izglītības līmeni.

Sasniegt sarežģītās mērķa grupas ir visbūtiskāk. Piemēram, bērni migrantu ģimenēs, kuri, iespējams, nerunā valsts valodā. Vai bērni ģimenēs, kuri bieži izvēlas dzīvot ārpus sabiedrības, piemēram, sinti un romu ģimenes. Šīm neaizsargātajām mērķa grupām var būt nepieciešams proporcionāli vairāk jūsu uzmanības un resursu, pat ja tās skaita ziņā ir nelielas. Atvēliet papildu resursus, lai saniegtu šīs mērķa grupas.

Noderīgs instruments, lai noteiktu savu mērķa grupu, ir “personāžu” izmantošana. Personāžs ir iedomāta persona no jūsu mērķa grupas, kurai piedēvējat konkrētu informāciju, piemēram, vārdu, vecumu un dzīvesvietu. Iekļaujiet arī pēc iespējas vairāk informācijas, kas attiecas uz krīzes komunikāciju. Vislabāk to izdarīt kopā ar kampaņas plānotājiem, piedaloties “prāta vētras” sesijā.

Personāžs 1 no 10 “Jānis”

Vārds: Jānis Bērziņš

Vecums: 12

Ģimene: vienīgais bērns ģimenē, vecāki šķīrušies, dzīvo ar mammu

Dzīvesvieta: dzīvoklis Rīgas centrā

Izglītība: iet skolā, 6. klasē

Hobiji: futbols, datorspēles, pārgājieni

Ārpus skolas aktivitātes: pavada laiku ar draugiem, spēlē datorspēles

Pieredze krīzes situācijās: pirms 5 gadiem skola tika slēgta sakarā ar plūdiem

Īpaša ievainojamība: dzīvo upes tuvumā, kas dažreiz pārplūst

Motivācija iesaistīties civilajā aizsardzībā: ir piedzīvojis plūdus; ir sabiedriski aktīvs cilvēks

3.3. Partneru identificēšana

Ilustrācija: Dažādu partneru logotipi

Labākais veids, kā sasniegt dažādas mērķa grupas, ir atrast partnerus, kas jau strādā ar jūsu auditoriju. Skolas ir acīmredzams partneris, tā pat arī skauti un gaidas, sporta grupas vai brīvprātīgo jauniešu organizācijas, piemēram, Sarkanais Krusts vai ugunsdzēsēji.

Pareizie partneri atvieglos jūsu darbu. Civilās aizsardzības iestādei var būt lielisks katastrofu sagatavotības ekspertu tīkls, bet ne jauniešu vai bērnu tīkls.

Pārliecinieties, ka jūsu partneri paši ir ieinteresēti informēt par riskiem, jo sadarbība būs vērtīga tikai tad, ja abas puses gūs labumu.

Mūsu piemērā Jānis spēlē futbolu, bet futbola klubs var nebūt ieinteresēts nodarboties ar sagatavotību katastrofām. Iespējams, ka skola vai skauti un gaidas ir piemērotāki sadarbības partneri.

Labā prakse

Sadarbība

“Mēs gadiem ilgi esam strādājuši ar neaizsargātām jauniešu grupām. Esam apmeklējuši skolas un rīkojuši informatīvas lekcijas. Kad vēlāk uzrunājām bērnus tiešā veidā, ģimenes mūs atpazīna no skolas. Vecāki uzticas skolotājiem. Un skolotāji uzticas mums. Tas deva mums iespēju sasniegt vecākus, lai iesaistītu jauniešus mūsu darbā.”

Ilze Norvaiša, Radošā apvienība jauniešiem “Trepes”, Latvija

3.4. Ziņojumi

Jūsu ziņojumi ir cieši saistīti ar jūsu mērķiem. Jo skaidrāks būs jūsu vēstījums pašam sev, jo vieglāk to būs formulēt auditorijai.

Formulējiet vēstījumu, paturot prātā savu auditoriju – bērnus un jauniešus. Pielāgojiet viņu nostāju un padomājiet par to, kā viņi reaģēs uz jūsu vēstījumu. Izmantojiet jūsu personāžus, lai noformulētu spēcīgu vēstījumu.

Personāžs 1 no 10 “Jānis”

Vārds: Jānis Bērziņš
Vecums: 12
Ģimene: vienīgais bērns ģimenē, vecāki šķīrušies, dzīvo ar mammu
Dzīvesvieta: dzīvoklis Rīgas centrā
Izglītība: iet skolā, 6. klasē
Hobiji: futbols, datorspēles, pārgājieni
Ārpus skolas aktivitātes: pavada laiku ar draugiem, spēlē datorspēles
Pieredze krīzes situācijās: pirms 5 gadiem skola tika slēgta sakarā ar plūdiem
Īpaša ievainojamība: dzīvo upes tuvumā, kas dažreiz pārplūst
Motivācija iesaistīties civilajā aizsardzībā: ir piedzīvojis plūdus; ir sabiedriski aktīvs cilvēks

Ziņojums

Ja esi sagatavojies, Tu vari glābt savu un savas ģimenes dzīvību.

Vēstījums ne vienmēr ir sauklis.

Skaidra un konkrēta vēstījuma formulēšana ir svarīgāka nekā trāpīgas frāzes atrašana.

Mūsu personāža piemērā Jānim ir zināma pieredze ar plūdiem. Viņš ir arī sabiedriski aktīvs cilvēks un, iespējams, ka viņu motivē atbildības uzņemšanās par situāciju, par ko jau viņš zina, ka tā ir iespējama: “Tu vari glābt savu un savas ģimenes dzīvību, ja esi sagatavojies”.

Citi vēstījumi krīzes komunikācijas kampaņai bērniem var būt šādi:

- Tu esi svarīgs sabiedrībai.
- Esi gatavs – zini, kas jādara!
- Tavas domas un idejas mums ir svarīgas.
- Tavas zināšanas var glābt dzīvības!
- Mēs varam būt drošībā kopā!

3.5. Resursi

Šis ir “A”, kas jūsu SMART mērķos apzīmē sasniedzamo. Neplānojiet vairāk kā varat paveikt. Bērnu un jauniešu iesaistīšana prasa tiešu saziņu un tiešu iesaistīšanos. Tas prasa laiku. Pārlicinieties, ka jums ir līdzekļi un cilvēki kampaņas īstenošanai. Pretējā gadījumā – samaziniet to.

3.6. KAMPAŅAS PLĀNOŠANAS DARBU SARAKSTS

Grafiskais izkārtojums, lai sarakstu varētu ērti izdrukāt un izmantot

Es savai kampaņai esmu izvirzījis konkrētus un SMART mērķus:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Mana mērķa grupa ir:

1. _____
2. _____

Man ir vismaz trīs personāži katrai mērķa grupai, tie ir:

1. Vārds: _____
2. Vārds: _____
3. Vārds: _____
4. Vārds: _____
5. Vārds: _____
6. Vārds: _____

Esmu noformulējis skaidrus vēstījumus, ko nodot savai mērķa grupai:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Vai ir nepieciešams iesaistīt partnerus, lai sasniegtu mērķa grupu?

Jā, mani partneri ir:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Nav

Galvenie vēstījumi manai mērķa grupai ir šādi:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Kampaņas veikšanai man ir nepieciešami šādi papildu resursi:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

3.7. Personāža kartiņa

<h1>Persona</h1>	
Personāžs	
Vārds:	_____
Vecums:	_____
Ģimene:	_____
Dzīvesvieta:	_____
Izglītība:	_____
Hobiji:	_____
Aktivitātes ārpus skolas:	_____
Pieredze ar krīzēm:	_____
Mazaizsargātība:	_____
Motivācija iesaistīties civilās aizsardzības pasākumos / gatavošanās krīzēm:	_____

4. Saziņa ar bērniem.

Saziņa ar bērniem nozīmē būt aktīvam. Jums, kā komunikatoram, ir jābūt radošam; jums ir jāpanāk, lai auditorija piedalās, kā arī jums viņi ir jāuzklausā. Šajā nodaļā esam apkopojuši dažas noderīgas idejas, lai atvieglotu jūsu komunikāciju ar bērniem.

4.1. Septiņi būtiski elementi saziņai ar bērniem:

1. Esiet praktiski.

Kā pieaugušie mēs teorētiski analizējam un strukturējam jautājumus, lai tos izprastu. Bērni informāciju apstrādā intuitīvi un tieši. Minimizējiet teorētiskos ietvarus un klases tipa lekcijas. Tā vietā, lai stāstītu bērnu grupai no Zviedrijas, ka jūras līmenis tuvākajos gados var paaugstināties vidēji par 70 cm, izejiet ārā un pastaigājiet pa pludmali. Cik daudz ir 70 cm? Ko tas nozīmē tuvumā esošajām mājām? Aiciniet bērnus domāt.

2. Spēlējiet spēles.

Mēs visi labāk izprotam lietas, ja tās izmēģinām, nevis tikai klausāmies. Vingrinājumi ir jautri un tādā veidā mācīšanās efekts ir lielāks. Īpaši jaunākiem bērniem jūs varat pārvērst ekskursiju par spēli, piešķirot punktus vai liekot grupai fotografēt riskus vai apdraudējumus.

3. Iesaistiet vecākus.

Balstoties uz 2023. gadā BJVP veikto pētījumu, mēs zinām, ka šķērslis, lai sasniegtu bērnus, ir pieaugušie. Vecāki, kuriem trūkst zināšanas par riskiem un gatavību katastrofām, var būt šķērslis bērnu sasniegšanai. Veicot mācības, jo īpaši neaizsargātās vai mazāk izglītotās kopienās, aicināt un iesaistīt arī vecākus.

4. Veidojiet saziņu, kas ir atbilstoša vietējai situācijai.

Mācībām un informatīvajiem materiāliem ir jāatspoguļo tās situācijas, kas saistītas ar konkrēto sabiedrības daļu, kurai tas paredzēts. Nav lietderīgi rīkot zemestrīces vingrinājumus Helsinkos, bet tas noteikti ir ieteicams Reikjavīkā.

Skolēni Tallinā var sagatavoties nedēļai bez elektrības. Drošu vietu atrašanai, zināšanām par to, kur atrast informāciju un izpratnei par sekām, neatkarīgi no tā vai tā ir zemestrīce, vai elektrības padeves pārtraukums, ir kopīgi pasākumi, lai sagatavotos katastrofām neatkarīgi no apdraudējuma veida.

5. Risiniet problēmas.

Ne tikai stāstiet, bet uzdodiet jautājumu, kas raisa pārdomas. Kā jūs varētu atrisināt šo problēmu? Ko jūs darītu, ja jūsu vecāku nebūtu šeit? Kam jūs piezvanītu? Kā jūs sazinātos, ja nebūtu elektrības, lai uzlādētu mobilo tālruni?

Bērni un jaunieši var intervēt savus vecākus par šiem jautājumiem. Tas ir lielisks veids, kā iesaistīt pieaugušos.

“Bailes uzlikt pārāk lielu atbildību bērniem ir augstākās šķiras problēma. Trūcīgo ģimeņu bērni uzņemas atbildību jau no mazotnes.”

Ellen Khokha, “The Growing Place” bērnu attīstības centrs, Santa Monika

6. Ļaujiet uzņemties atbildību.

Uzticieties bērnam uzņemties atbildību. Īpaši sociāli neaizsargātās ģimenēs un ģimenēs ar zemākiem ienākumiem, bērni uzņemas atbildību jau agrīnā vecumā. Bērnu iesaistīšana un atbildības uzņemšanās viņiem dod iespēju un mudina viņus nodot informāciju tālāk saviem vecākiem. Tas nenozīmē, ka bērnam jāuzliek slogs būt par ģimenes krīzes vadītāju. Taču, sazinoties ar bērniem, uzdrošinieties viņus uztvert nopietni.

7. Uzklusiet

Pārliecinieties, ka bērniem un jauniešiem tiek dota iespēja izteikt savas idejas. Uzklusiet, ko viņi vēlas pateikt un iekļaujiet šīs idejas savā darbā. Semināri, kuros bērni var paust savu izpratni par riskiem un katastrofām var būt ļoti vērtīgi, izstrādājot bērniem un jauniešiem domātus informatīvos materiālus.

4.2. Tekstu veidošana bērnu auditorijai

Jūsu komunikācijas kampaņas centrā vajadzētu būt praktiskām aktivitātēm, taču jums var būt nepieciešami arī rakstiski materiāli.

Vissvarīgākais ir tas, ka bērniem trūkst pieaugušo pieredzes. Tekstā, kas paredzēts Rīgas skolēniem, varētu iekļaut šādu fragmentu:

“Spēcīgu plūdu gadījumā var nākties daudzas ģimenes evakuēt uz ārkārtas patvertnēm”.

Tādi jēdzieni kā “plūdi”, “evakuācija” un “ārkārtas patvertne” pieaugušajiem ir skaidri, bet bērni tos var nesaprast. Noteikti paskaidrojiet, kas ir plūdi:

“Piekraстē vētra var iepludināt ūdeni upē un tā var pārplūst, līdzīgi tas var notikt baseinā, kurā ir pārāk daudz ūdens. Cilvēkiem, kas dzīvo upes krastos, var nākties pamest savas mājas un dzīvot citur līdz ūdens līmenis nokrīt un ir droši atgriezties.”

Ieteikumi, kas noder veidojot tekstus, sevišķi bērniem.

1. Lietojiet vienkāršu valodu. Lai teikumi būtu īsi un izvairieties no sarežģītiem vārdiem.
2. Rakstiet pilnus vārdus, nelietojiet saīsinājumus.
3. Pieņemiet, ka lasītājam nav nekādu zināšanu par šo jautājumu. Tas attiecas uz lielāko daļu tekstu, bet jo īpaši, saziņā ar bērniem. “Katastrofa”, “Krīze” un “Gatavība” ir vārdi, kas ir jāpaskaidro kā iepriekš minētajā piemērā.
4. Pārbaudiet tekstu no augšas uz leju. Ja kaut kas nav paskaidrots, jūsu lasītājs, jo sevišķi bērni, nesapratīs un galu galā zaudēs koncentrēšanos.
5. Izmantojiet piemērus un radiet priekšstatu. Abstraktas tēmas ir vieglāk saprotamas, ja jūs izmantojat piemēru vai paskaidrojat, ko ar to domājat.

“Kā pieaugušajiem, bet labāk”

“Zviedrijas Civilās sagatavotības aģentūra” (MSB) ir izstrādājusi tīmekļa vietni, kurā sniegta informācija par krīzēm un gatavību tām, kas paredzētas bērniem. Savā rokasgrāmatā “Tekstu veidošana bērniem par krīzi” viņi raksta:

Mēs zinām, ka daudzas iestādes vilcinās veidot tekstus bērniem. Bieži sastopamais arguments ir tāds, ka ir grūti saprast kā to darīt. Ja kāds mums jautā: “Kā jūs veidojat tekstus bērniem?”, mēs parasti atbildam: “Tāpat kā pieaugušajiem - bet labāk!”

Krīzes situācijā ikvienam ir nepieciešama pēc iespējas lielāka skaidrība – neatkarīgi no tā vai tie ir bērni, vai pieaugušie. Kamēr vien esam skaidri un vienkārši, mums nav jāuztraucas, ka kļūdīsimies. Padomājiet par to, kā jūs gribējāt, lai jūs uzrunā, kad bijāt bērns – rakstiet tieši tā!

Ja pazīstat bērnus un jauniešus, padomājiet par to, kā jūs runājat, kad viņiem kaut ko skaidrojat. Iespējams, jūs cenšaties būt skaidrs, konkrēts un tajā pašā laikā cieņpilns. Iespējams, jūs cenšaties sniegt labus piemērus un paskaidrot kā tas ietekmē pašu bērnu.

Piemērs:

– Nerakstiet šādi: “Plūdu gadījumā, iespējams, būs nepieciešams evakuēt māju”.

– Tā vietā rakstiet šādi: “Ja jūsu dzīvesvietā pastāv plūdu risks, jums un jūsu ģimenei var būt nepieciešams pamest māju, līdz briesmas beigsies.”.

Avots: Tekstu veidošana bērniem par krīzi, Zviedrijas Civilās sagatavotības aģentūra MSB, tulkojums no zviedru valodas.

4.3. Praktiski saziņas rīki

Pārgājiens

Organizējiet pārgājienu pa savu pilsētu vai rajonu, lai apzinātu apdraudējumus. Vai pilsētā ir upes, kas var pārplūst? Kādas sekas tas var radīt? Ko tas nozīmē? Kas notiks, ja pilsētas centrā tiks pārtraukta elektrības padeve? Bērni un jaunieši var paši noteikt apdraudējumus un tos var apspriest ar organizatoriem.

Šis ir lielisks uzdevums, kurā var iesaistīt arī vecākus, vai arī sagatavot prezentāciju vecākiem.

Sakomplektējiet ārkārtas situācijas mugursomu

Ko jūs liktu savā mugursomā, ja būtu spiests pamest savas mājas? Šis ir lielisks uzdevums, lai novērtētu bērnu izpratni par to, kas ir katastrofa un, kas viņiem ir svarīgi.

Uz nodarbību var ņemt līdzi īstu mugursomu un piepildīt to ar lietām, kas ir nepieciešamas katastrofas situācijā.

Izpēlējiet lomu spēles ārkārtas situācijā

Jūs varat bērniem iedalīt dažādas lomas un izpēlēt ārkārtas situāciju. Piemēram:

1. Katastrofas skarta ģimene (viena vai vairākas);
2. Vietējie ugunsdzēsēji kā pirmie reaģētāji;
3. Žurnālisti;
4. Policija;
5. Kaimiņi;
6. Mērs / pašvaldības iestādes;
7. Jaunieši – brīvprātīgie;
8. Skola;
9. Citas katastrofas skartās grupas.

Fiktīvā ārkārtas situācijā šīs grupas sadarbojas viena ar otru. Gatavojoties lomu spēlei, katrai grupai tiek dota instrukcija par to, kāda ir tās loma un mērķis šajā spēlē. Spēles laikā vadītāju komanda sniedz informāciju grupām. Piemēram, sākumā plūdi var būt izraisījuši elektrības pārrāvumu. Visām grupām laika gaitā ir jārisina šī situācija, improvizējot, kāda būtu to rīcība.

Spēles laikā vadītāju komanda sniedz grupām arvien vairāk informācijas. Ļaujiet spēlei turpināties vairākas stundas, lai grupām būtu laiks improvizēt un nākt klajā ar idejām.

Nav pareizu vai nepareizu reakciju. Beigās daudz laika tiek atvēlēts situācijas un dažādo grupu reakciju un darbību izvērtēšanai. Kāpēc viņi reaģēja tieši tā, kā viņi reaģēja?

Atrodiet labas gribas vēstnešus

Mazi bērni gaida norādījumus no vecākiem. Pusaudži pakāpeniski emancipējas no vecākiem un meklē citus paraugus. Veidojot sadarbību ar mūziķiem, aktieriem vai citām personām, kurām ir acīmredzama ietekme uz jauniešiem, paveras jaunas iespējas kā sazināties ar jauniešiem. Jūsu vēstnieks rāda piemēru jūsu mērķa grupai.

Seminārs par krīzēm un katastrofām

Ja jūsu grupa ir skolēni Helsinkos, dodieties uz skolām un runājiet ar savu mērķa grupu. Pajautājiet bērniem un jauniešiem, kas viņiem ir krīze. Veiciet to kā "prāta vētras" uzdevumu, kurā, piemēram, katrs uz kartiņas uzraksta, kas viņam ir katastrofa. Paskaidrojiet, ka nav pareizu vai nepareizu atbilžu un pēc tam savāciet kartiņas un dalieties grupā ar atbildēm. Pārrunājiet ar jauniešiem, kāpēc viņi definē krīzi tieši tā, kā viņi to dara.

Nākamais solis ir iztēloties, ko bērni darītu ārkārtas situācijā. Kā jūs varat sagatavoties ārkārtas situācijai?

5. Saraksts ārkārtas situācijas mugursomas sagatavošanai

Ūdens un pārtika:

- Pārtika, ko var lietot bez termiskas apstrādes un ar ilgu derīguma termiņu – sausās zupas, konservi, sausiņi, saldumi ar augstu kaloriju saturu;
- Dzeramais ūdens vairākām dienām (ieteicams plastmasas pudelēs);
- Pārtika mājdzīvniekiem;
- Skārdeņu atvērējs.

Apģērbs un gulēšana:

- Silts apģērbs (adīta cepure, cimdi, zeķes, garas zeķes, garā apakšveļa);
- Ērti apavi;
- Ūdensnecaurlaidīgs apģērbs;
- Sega vai guļammaiss, tūristu paklājiņš.

Veselība un higiēna:

- Pirmās palīdzības aptieciņa;
- Personīgās higiēnas piederumi (zobu suka, zobu pasta, ziepes un citi higiēnas līdzekļi);
- Medikamenti (piemēram, insulīna injekcijas, ja esat diabēta slimnieks);
- Autiņbiksītes vai piederumi maziem bērniem.

Instrumenti:

- Daudzfunkcionāls saliekamais nazis, karote, neplīstoša bļodiņa un krūzīte;
- Lukturītis (ar papildu baterijām);
- Akumulatora vai rokas radiouztvērējs;
- Papildu baterijas;
- Pīkstulis (signālam, lai izsauktu palīdzību);
- Ūdensdroši sērkokciņi vai šķiltavas;
- Kartes (tālrunis var nedarboties).

Dokumenti un nauda:

[] Svarīgu dokumentu kopijas (personu apliecība, pase, apdrošināšanas polise, medicīniskā karte);

[] Skaidra nauda (nelielas banknotes un monētas);

[] Kontaktinformācija ārkārtas situācijās (ģimenes vai sabiedriskā centra tālruņa numuri).

Jauki papildinājumi:

[] Grāmata;

[] Jūsu mīļākā spēle, spēļu kārtis.

6. Risku apzināšanas saraksts pārgājienam

Pirms sākat:

1. Esiet vērīgi: Kādas interesantas vai neparastas lietas jūs pamanāt?
2. Uzdodiet jautājumus: Kāpēc kaut kas varētu būt bīstams? Kā to varētu novērst?
3. Apspriediet risinājumus: Ko var darīt, lai atrisinātu vai samazinātu katru no riskiem?

1. Satiksme

- Kuras ielas ir noslogotas ar automašīnām?
- Kur nav gājēju pāreju?
- Vai ir kādi luksofori vai zīmes, kas nedarbojas?

2. Plūdi

- Vai jūs varat atrast zemas vietas, kurās spēcīga lietus laikā varētu uzkrāties ūdens?
- Vai drenāžas sistēmas ir tīras vai aizsprostotas?
- Vai redzat kādas iepriekšējo plūdu pazīmes, piemēram, ūdens pēdas uz ēkām?

3. Vētras

- Vai redzat kokus ar nokaltušiem zariem, kas varētu nokrist vētras laikā?
- Vai māju jumti ir droši un tiem ir nostiprināti dakstiņi vai šindelji?
- Vai redzat priekšmetus, ko spēcīgs vējš varētu aizpūst?

4. Ugunsgrēks

- Vai atrodāt ēkas ar vecām koka konstrukcijām?
- Vai tuvumā ir vietas, kur ir daudz viegli degošu materiālu (piemēram, atkritumi vai sausas lapas)?
- Vai redzat kādas ugunsdrošības evakuācijas izejas un vai tās ir brīvas un pieejamas?
- Vai ir ugunsdzēsības hidranti un vai tie nav aizsprostoti?"

5. Veselība

- Vai ir vietas, kur ir pārpildītas atkritumu tvertnes?
- Vai redzat kaitēkļu, piemēram, žurku vai kukaiņu pazīmes?
- Vai saojāt kādas nepatīkamas smakas, kas liecina par problēmām ar atkritumiem vai kanalizāciju?
- Vai strūklakas un dīķi ir tīri vai netīri?

6. Ēkas

- Vai redzat kādas plaisas sienās vai pamatos?
- Vai ir ēkas, kas atrodas būvniecības stadijā un vai to teritorijas ir norobežotas?

7. Rotaļu laukumi un parki

- Vai rotaļu laukumos ir kāds salauzts aprīkojums vai nedrošs segums?
- Vai soliņi, galdi un citas sabiedriskās mēbeles ir labā stāvoklī?

8. Vai jūsu kopiena ir sagatavota?

- Kur atrodas tuvākais policijas iecirknis un ugunsdzēsēju depo?
- Vai jūs varat atrast sabiedriskās informācijas standus, kur norādīti ārkārtas situāciju kontakttālruņi?
- Vai ir kādas sabiedriskās ēkas, ko plānots izmantot kā patvertnes?
- Vai jūs redzat sabiedrību izglītojošus materiālus par drošību un sagatavotību?
- Vai jūsu skolā vai sabiedriskajā centrā ir redzams ārkārtas situāciju plāns?

7. Bērnu drošības politika

Saziņa ar bērniem nozīmē iesaistīt bērnus jūsu darbā. Jūs uzklusīsiet viņu idejas, kā arī iesaistīsiet ziņojumu un uzdevumu izstrādē.

Tomēr atbildība joprojām gulstas uz pieaugušajiem. Bērnu iesaistīšana šajā procesā ir svarīga, pat būtiska iekļaujošai krīzes komunikācijai, taču tā prasa papildu atbildību no pieaugušajiem.

Baltijas jūras valstu padome ir izstrādājusi "Bērnu aizsardzības rīcības kodeksu", kurā iekļautas būtiskas vadlīnijas darbā ar bērniem. Tajā norādīts:

Darbiniekiem, kuri strādā ar bērniem, nekad nedrīkst:

- Sist vai citādi fiziski ietekmēt vai ļaunprātīgi izturēties pret bērniem.
- Veikt seksuālas darbības vai uzturēt seksuālas attiecības ar personām, kuras jaunākas par 18 gadiem, neatkarīgi no pilngadības vai piekrišanas vecuma vai vietējām paražām.
- Veidot tādas attiecības ar bērniem, kas varētu tikt uzskatītas par ekspluatējošām vai ļaunprātīgām.
- Rīkoties tā, ka tas varētu būt ļaunprātīgi vai izraisīt risku bērnam tikt pakļautam vardarbībai.
- Lietot valodu, izteikt ierosinājumus vai sniegt padomus, kas ir neatbilstoši vai vardarbīgi.
- Izrādīt fizisku uzvedību, kas ir neatbilstoša vai seksuāli provokatīva.
- Atbalstīt vai piedalīties bērnu uzvedībā, kas ir nelikumīga, nedroša vai ļaunprātīga.
- Rīkoties tā, lai kauninātu, pazemotu, noniecinātu vai degradētu bērnus vai citādi izdarītu jebkādu emocionālu vardarbību.
- Diskriminēt, izturēties nevienlīdzīgi vai izrādīt netaisnīgu labvēlību pret dažiem bērniem, izslēdzot citus.
- Pavadīt pārmērīgi daudz laika vienatnē ar bērniem prom no citiem, kas varētu tikt interpretēts kā neatbilstoši.
- Pakļaut bērnu neatbilstošiem attēliem, filmām un vietnēm, tostarp pornogrāfijai un ekstrēmai vardarbībai.
- Nostādīt sevi situācijā, kurā viņi varētu tikt apsūdzēti par neatbilstošu rīcību.
- Fotografēt, ierakstīt audio vai video vai citādi attēlot bērnus bez viņu un viņu aprūpētāju skaidras piekrišanas.
- Vākt, glabāt vai izplatīt datus par konkrētiem bērniem.

Lūdzu, skatiet pilnu tekstu Baltijas jūras valstu padomes mājas lapā.

[\(CBSS Children at risk Unit\)](#)